

Miha HUMAR*

ŠKRLATNORDEČA SLOJEVKA – GOBA V BARVI KARDINALOV

Škrlat je barva kardinalov. Barvo so včasih pridobivali iz sredozemskega škrlatnega kaparja. Škrlatna barva pa ni značilna le za kaparje in kardinale, temveč tudi za eno pomembnejših lesnih gliv, škrlatno rdečo slojevko. Škrlatno-rdečo slojevko ali škrlatnega skladovca (*Chondrostereum purpureum* (Pers.:Fr.) Pouzar) zlahka spoznamo po številnih valovitorobih in sprva škrlatnih konzolah. Zgornja površina je belkasto puhasta, spodnja pa gladka in škrlatno rjava. Trosnjak je škrlaten le dva do tri tedne, ko odmre, barva omedli ter postane drap ali bež barve. Manjši trosnjaki-konzole tvorijo večje skupke, ki so že od daleč dobro vidni. Širina konzol je od 2 cm do 5 cm, debelina pa od 1 mm do 3 mm. Meso trosnjaka je najprej želatinasto, nato voskasto, posušeno plodišče pa je roževinasto. Škrlatno rdeča slojevka je fakultativni parazit, ki še posebej ogroža jabolane, hruške, vrtnice in slive, najdemo pa jo tudi na bukvah, topolih in hrastih. Drevo se navadno okuži prek poškodovanih vej, širjenje glive po drevesu je počasno, a navadno za drevo usodno. Gliva blokira prevodno tkivo v beljavi in s tem prepreči transport vode in mineralov v krošnjo. Okužbo spoznamo po srebrni barvi listov okuženih dreves. Zato so glivo v angleščini poimenovali »silver leaf disease«. Na posekanem drevju raste, dokler ne porabi vseh rezervnih snovi v parenhimskih celicah. Gliva zelo hitro razvije svoje trosnjake, navadno že prvo jesen po poseku okuženega drevesa. Plodišča se navadno razvijejo na čelih hlodovine. Škrlatno rdeča slojevka je razširjena po vsej severni polobli. Najdemo jo v gozdu, na skladiščih lesa, včasih celo na impregniranih železniških pragovih. Prirašča v zelo širokem temperaturnem razponu. Najbolj ji ustrezajo temperature okoli 27 °C, raste pa tudi pri nižjih temperaturah, do 2 °C. Za lesarje je gliva zanimiva, ker spada med povzročiteljice piravosti. Razkrojen les najprej potemni, kasneje pa zaradi šibkega razkroja lignina posvetli. Glivo uvršamo med povzročiteljice bele trohnobe.

To glivo pa lahko izkoristimo tudi sebi v prid. Škrlatna rdeča slojevka je pod komercialnim imenom Chontrol® v ZDA in Kanadi registrirana kot herbicid, ki ga uporabljamo

* prof. dr., Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo. Jamnikarjeva 101, 1000 Ljubljana. e-pošta: miha.humar@bf.uni-lj.si

Značilno plodišče škrlatnordeče slojevke (foto: M. Humar)

v gozdu za preprečevanje rasti poganjkov iz svežih štorov bukve, javorja, topola, jesena, jelše ... Vejevje, ki se razra-se iz štorov, zavira rast mladega drevja in zato predstavlja velik problem. Zato želijo gozdarji preprečiti njegovo rast. V ZDA letni stroški zatiranja (herbicidi in delo) znašajo 56 milijonov dolarjev. Inokulacija štorov z glivnim micelijem je okolju povsem prijazen biotehnološki postopek, brez negativnih vplivov na ljudi in okolje. Kanadska agencija za pesticide poroča, da zaradi uporabe tega biotehnološkega postopka ni večjih težav v bližnjih gozdovih in nasadih sadnega drevja. Delo s tem mikroherbicidom je prijazno in ne zahteva uporabe posebne zaščitne opreme. Postopek se zelo uspešno, že skoraj deset let uporablja v severnoameriških gozdovih.